

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาวิจัย

ชนชั้นกลางในสังคมสมัยใหม่เป็นชนชั้นที่ก่อรูปและพัฒนาการขึ้นครั้งแรกในประเทศยุโรปตะวันตกในช่วงปลายของยุคกลาง (ค.ศ. 1780-1840) ชนชั้นกลางดังกล่าวแต่เดิมนั้นเป็นพวกกระฎุมพี (Bourgeoisie) ที่เติบโตขึ้นมาในช่วงการผลิตเพื่อขายและการขยายตัวของเศรษฐกิจเงินตราชนชั้นกลางพัฒนาชนชั้นตัวเองมาจากพวกไพร่ที่สามารถสะสมทุนและรวมถึงกลุ่มขุนนางผู้คัดแยกซึ่งทั้งสองกลุ่มผันตัวเองมาเป็นพ่อค้าในเมือง ในช่วงแรกนั้นกลุ่มคนเหล่านี้ได้รวมตัวกันค้าขายโดยตั้งเป็นตลาดนัดขึ้นมา และเมื่อค้าขายกันเป็นประจำก็ทำให้กลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าและมีการขยายตัวของชุมชนจนกลายมาเป็นชุมชนเมืองในที่สุด (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2549, หน้า 7-11; ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2542, หน้า 30-31)

จากการพัฒนาของชุมชนการค้ามาเป็นเมืองทำให้ชนชั้นกลางมีการขยายตัวครอบคลุมถึงบุคคลที่ประกอบอาชีพทางการค้า นักอุตสาหกรรมและอาชีพอิสระ (เช่น หมอ ทนายความ นักบัญชี วิศวกร เป็นต้น) การที่เราเรียก พวกกระฎุมพี หรือ “คนเมือง” ว่า “ชนชั้นกลาง” นั้นก็เนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าคนเหล่านี้คือกลุ่มคนที่อยู่ระหว่างเจ้าศักดินายุโรปซึ่งจัดว่าเป็นชนชั้นสูงกับชาวนา (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2542, หน้า 30-31; ปรีดี เกษมทรัพย์, 2536, หน้า 25-38)

ชนชั้นกลางในประเทศยุโรปตะวันตกที่สำคัญ ดังเช่น ประเทศอังกฤษ เป็นผู้มีบทบาทหลักทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์กล่าวคือ

ชนชั้นกลางในยุคสมัยใหม่ดังกล่าวมีบทบาททางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการปฏิวัติอุตสาหกรรม การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ที่มีผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อวิถีชีวิตของประชากรทั่วโลกเนื่องจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมโดยการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานมนุษย์และสัตว์ทำให้ผลิตภาพทางการผลิต (Productivity) เพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง (สัญญา สุวังบุตร, 2551, หน้า 67-89; ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2549, หน้า 8)

การปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศยุโรปตะวันตกยังนำมาซึ่งลัทธิเสรีนิยม (Liberalism) ลัทธิดังกล่าวเป็นพื้นฐานของระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยเนื่องจากการขยายตัวอย่างกว้างขวางของลัทธิเสรีนิยมจนทำให้เกิดการปฏิวัติประชาธิปไตยที่นำโดยชนชั้นกลางเกิดขึ้นใน

ยุโรปตะวันตก ตัวอย่างเช่น ชนชั้นกลางในประเทศอังกฤษได้ผลักดันให้มีการผ่านร่างพระราชบัญญัติปฏิรูประบบเลือกตั้งสมาชิกสภาครั้งใหญ่ได้สำเร็จและทำให้ชนชั้นกลางมีบทบาทในรัฐสภามากขึ้น รวมถึงชนชั้นกลางยังเป็นการผลักดันให้มีการยกเลิกการค้าทาสเป็นต้น จนในที่สุดชนชั้นกลางก็สามารถที่จะสถาปนาอำนาจทางการเมืองของชนชั้นของตนเองขึ้นมาได้ และกลายเป็นกลุ่มนักการเมืองที่มีอิทธิพลในการช่วยส่งเสริมระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยให้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ (สัญญา สุวังบุตร, 2551, หน้า 80-81; 197-198)

นอกจากนี้ ชนชั้นกลางในประเทศยุโรปตะวันตกยังมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมอีกด้วย เราจะพบว่า ค่านิยมของชนชั้นกลางโดยทั่วไปมักให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว ดังนั้น กิจกรรมในบ้านมักจะมีการจัดฉลองวันคริสต์มาส การต้องมีห้องอ่านหนังสือหรือห้องหนังสือในห้องรับแขกเป็นองค์ประกอบสำคัญ หรืองานเขียนนวนิยายก็มีส่วนเสริมสร้างวัฒนธรรมของชนชั้นกลางให้แข็งแกร่ง กล่าวคือ ชนชั้นกลางเป็นนักอ่านที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการผลิตนวนิยายทำให้เกิดวัฒนธรรมการเขียนและการอ่านนวนิยายอย่างแพร่หลาย ลักษณะเด่นที่สำคัญอีกประการของวัฒนธรรมชนชั้นกลาง ก็คือ การถือว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งต้องห้ามที่แม้แต่สามีกับภรรยาจะพูดจากันไม่ได้ ความรักของสามีกับภรรยาต้องมาจากความใสสะอาดจากภายในเท่านั้น การสำส่อนทางเพศเป็นสิ่งที่น่าอับอายที่จะนำความวิบัติมาสู่ครอบครัว ดังนั้น ชนชั้นกลางจึงตั้งมาตรฐานสูงในเรื่องเพศ การประพฤติดูผิดในเรื่องเพศต้องมีบทลงโทษทั้งในส่วนของครอบครัวและสังคมอย่างรุนแรง เป็นต้น (สัญญา สุวังบุตร, 2551, หน้า 198-203)

ในกรณีของประเทศไทยนั้นก็พบว่า มีการก่อรูปของชนชั้นกลางขึ้นมาเช่นเดียวกัน แต่การก่อรูปและบทบาทของชนชั้นกลางไทยมีความแตกต่างจากชนชั้นกลางในประเทศยุโรปตะวันตกอย่างเห็นได้ชัดคือ ในขณะที่ชนชั้นกลางในประเทศยุโรปตะวันตกก่อรูปขึ้นมาจากกลุ่มคนภายในประเทศเป็นสำคัญและมีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติอุตสาหกรรม รวมถึงการปฏิวัติเสรีประชาธิปไตยด้วย แต่ชนชั้นกลางในประเทศไทยนั้นก่อรูปมาจากชาวจีนอพยพที่มาจากภายนอกประเทศและไม่ได้เป็นผู้มีบทบาทหลักทางเศรษฐกิจและการเมืองเนื่องจากรัฐไทยเป็นผู้นำสังคมเข้าสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม (Industrialization) ในขณะเดียวกันชนชั้นกลางไทยก็ไม่ได้มีเจตนารมณ์สนับสนุนระบอบเสรีประชาธิปไตยโดยตรง แต่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตัวเองเป็นสำคัญ ดังนั้น ชนชั้นกลางไทยที่ผ่านมาจึงยอมรับระบอบการเมืองไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยหรือเผด็จการทหารก็ได้ (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2556, หน้า 30)

การก่อรูปรวมถึงบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองของชนชั้นกลางไทยสามารถกล่าวในรายละเอียดโดยมีสาระสำคัญดังนี้

การก่อรูปของชนชั้นกลางจากการเข้ามาของชาวจีนอพยพเกิดขึ้นภายใต้บริบทของสังคมไทยแต่เดิมว่า มีโครงสร้างชนชั้นตามระบบศักดินาที่ประกอบด้วย 2 ชนชั้นหลัก คือ ชนชั้นผู้ปกครอง ได้แก่ กลุ่มเจ้าและขุนนาง และชนชั้นผู้ถูกปกครองหรือชนชั้นไพร่ ได้แก่ ชาวนา การก่อรูปของชนชั้นกลางในประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ที่มีนโยบายเปิดรับชาวจีนที่อพยพเข้ามาเพื่อเป็นแรงงานในการค้าสินค้าเรือสำเภาและงานก่อสร้างกรุงเทพฯ เนื่องจากระบบศักดินามีประสิทธิภาพน้อยลง ชาวจีนอพยพซึ่งถือเป็นคนนอกระบบศักดินาจึงเป็นกลุ่มชนที่อยู่ตรงกลางโดยไม่ได้สังกัดกลุ่มชนชั้นปกครอง และก็ไม่ได้เป็นไพร่ การเป็นชนชั้นกลางของชาวจีนอพยพพัฒนาจากการดำเนินเศรษฐกิจในระบบเพื่อขาย ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนจนถึงการทำงานในระบบภาษีนายอากร อย่างไรก็ดี ชาวจีนในช่วงนี้อาจจัดได้ว่าเป็นชนชั้นกลางที่ยังไม่เป็นอิสระเนื่องจากชาวจีนเหล่านี้ยังอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของชนชั้นปกครองและผูกพันอยู่กับพันธนาการของระบบศักดินา (อศิน ระพีพัฒน์, 2527; นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2525, หน้า 106-116)

บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางในประเทศไทยเริ่มหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในปี พ.ศ. 2398 กล่าวคือ เมื่อเกิดกระบวนการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อต่อต้านอิทธิพลของจักรวรรดินิยมตะวันตกโดยพยายามรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางทำให้ต้องมีการปฏิรูประบบราชการสมัยใหม่ ผลที่ตามมาจากระบบการดังกล่าวก็คือ การก่อให้เกิดชนชั้นกลางที่เป็นข้าราชการในระบบราชการจำนวนมาก กลุ่มคนเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาแผนใหม่ แต่มีโอกาสเลื่อนสถานภาพทางสังคมน้อยกว่าผู้ที่สังกัดอยู่ในกลุ่มชนชั้นปกครองเก่า ดังนั้น เมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจและการคลังของประเทศขึ้นชนชั้นกลางข้าราชการจึงได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 โดยร่วมมือกับชนชั้นสูงเก่าส่วนหนึ่งที่ถูกผลักออกจากสถานภาพของชนชั้นปกครองเดิม (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2531 ข, หน้า 56-57)

ดังนั้น ชนชั้นกลางในประเทศไทยจึงเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 อย่างไรก็ดี ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 นั้นชนชั้นกลางยังมีบทบาทอยู่ในวงจำกัดเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ในช่วงแรกใช้กำลังของกลุ่มข้าราชการทหารและพลเรือนเพียงบางส่วน นอกนั้นเป็นการระดมชนชั้นกลางโดยทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น หลังจากยึดอำนาจได้แล้ว คณะราษฎรจำเป็นต้องสั่งห้ามจัดตั้งพรรคการเมืองด้วยเหตุที่กลัวกลุ่มเจ้าจะใช้พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการหวนกลับเข้ามามีอำนาจอีก ในเวลาต่อมาคณะราษฎรยังต้องหันไปใช้กองทัพและระบบราชการเป็นฐานอำนาจแทนประชาชน ในที่สุดกลุ่มชนชั้นกลางที่เป็นข้าราชการเหล่านี้จึงได้ขยับตัวขึ้นมาเป็นชนชั้นปกครองเสียเอง ส่วนชนชั้นกลางโดยทั่วไปยังไม่สามารถแสดงบทบาททาง

การเมืองได้เนื่องจากพวกเขามีเชื้อสายจีน โดยเฉพาะพ่อค้ารายย่อยซึ่งถือว่าเป็นคนต่างด้าว (อนุก เหล่าธรรมทัศน์, 2536, หน้า 64-65)

เราอาจสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงไม่ถือว่าเป็นการปฏิวัติประชาธิปไตยเนื่องจากขาดพลังและรากฐานของชนชั้นกลางในปีคของนายทุนที่เข้มแข็งรองรับ แต่เป็นเพียงการเปิดเงื่อนไขให้ส่วนหนึ่งของชนชั้นกลางที่ยังไม่เข้มแข็งนักได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้จนกลายเป็นกุญแจสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ชนชั้นกลางในประเทศไทยจึงมีบทบาทเป็นเพียงการพัฒนาประชาธิปไตยเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากชนชั้นกลางในประเทศยุโรปตะวันตกที่นำโดยพ่อค้านายทุนอุตสาหกรรมมีบทบาทในการนำไปสู่การปฏิวัติประชาธิปไตย (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2542, หน้า 36-37)

ต่อมาบุคคลแห่งการพัฒนาซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีพลวัตของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศจะพบว่า มีการขยายตัวของชนชั้นกลางเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เราพบว่า ผลจากการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในยุคพัฒนาทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยสูงถึงร้อยละ 7-8 ต่อปี การขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวมีผลให้ชนชั้นกลางเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เราจะพบว่า ในปี พ.ศ. 2503 ผู้ทำงานที่เป็นวิชาชีพหรือเจ้าหน้าที่ระดับบริหารที่มีอยู่จำนวน 200,151 คน จากจำนวนประชากรในวัยทำงานทั้งสิ้น 13.4 ล้านคน ได้เพิ่มขึ้นเป็น 530,695 คน จากประชากรวัยทำงาน 16.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2513 (อนุก เหล่าธรรมทัศน์, 2536, หน้า 36)

อย่างไรก็ดี ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของยุคพัฒนาดังกล่าวชนชั้นกลางในส่วน of นายทุนไทยก็มิได้มีบทบาทหลักแต่เพียงผู้เดียว ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมช่วงนี้ได้แก่ รัฐไทยและนายทุนข้าม (Akira, 1989, p. 275-282)

การขยายตัวของเศรษฐกิจยุคพัฒนานี้มีผลให้ชนชั้นกลางโดยการนำของกลุ่มนิสิตนักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นตัวแทน (Proxy) หรือต้นแบบ (Prototype) ของชนชั้นกลางได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประชาธิปไตย กลุ่มนิสิตนักศึกษาได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองต่อต้านระบอบเผด็จการจนก่อให้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และนำมาซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่หลังจากนั้น 3 ปี กลุ่มนักศึกษาเหล่านี้ก็ถูกปราบลงในปี พ.ศ. 2519 อย่างไรก็ดี การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาก็ได้เปิดโอกาสให้ชนชั้นกลางปีคนายทุนเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรงจากการตั้งพรรคการเมืองแทนที่จะอยู่ภายใต้การอุปถัมภ์ของชนชั้นปกครองต่อไป ซึ่งก็คือ การเกิดระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบภายใต้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521 นั่นเอง (เสน่ห์ จามริก, 2537, หน้า 386-387)

การขยายตัวของชนชั้นกลางในยุคแห่งการพัฒนา ยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่องซึ่งเราสามารถดูได้จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2530 พบว่า เฉพาะในกรุงเทพฯ มีชนชั้นกลางอยู่ถึง 1.8 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 31 ของประชากรในเมืองหลวงทั้งหมด ในจำนวน 1.8 ล้านคนนั้น 1.2 ล้านคนมีอายุระหว่าง 25-35 ปี กลุ่มคนเหล่านี้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีวิถีชีวิตแบบตะวันตกค่อนข้างมาก รวมถึงการประมาณว่าอาจมีชนชั้นกลางทั่วไปในประเทศตามเขตเมืองต่าง ๆ ถึงร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด (อนเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2536, หน้า 66)

ต่อมาในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ชนชั้นกลางได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนลัทธิเลือกตั้ง (Electoralism) เพื่อต่อสู้กับเผด็จการทหาร (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2556, หน้า 30) เหตุการณ์ดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่การต่อต้านรัฐประหารของทหารกลุ่มคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เราพบว่า ชนชั้นกลางในสายวิชาชีพ เช่น นักวิชาการ นักศึกษา นักพัฒนาเอกชนได้แสดงท่าทีต่อต้านรัฐประหารตั้งแต่แรกโดยเริ่มจากกลุ่มนักวิชาการ 99 คน ที่ยื่นหนังสือเรียกร้องให้ทหารคืนประชาธิปไตยให้ประชาชนโดยเร็วที่สุด ส่วนชนชั้นกลางในสายนายทุนเองก็เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวคัดค้านคณะ รสช. อย่างจริงจังในปลายปี พ.ศ. 2534 โดยการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงรัฐธรรมนูญฉบับร่างทรง รสช. ร่วมกับนักศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการและพรรคการเมือง การชุมนุมครั้งนี้ได้เป็นที่มาของศัพท์คำว่า “มือบมือถือ” เพราะเป็นการชุมนุมที่นักศึกษาไม่ได้เป็นผู้นำ แต่กลับเป็นชนชั้นกลางที่ทำงานแล้ว บทบาทของชนชั้นกลางสายนายทุนในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนอกจากการเข้าร่วมชุมนุมประท้วงแล้ว พวกเขายังช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของเหตุการณ์ประท้วงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้โทรศัพท์มือถือรายงานเหตุการณ์ที่เป็นจริงให้บุคคลภายนอกได้รับรู้และส่งข่าวต่อ ๆ กันออกไป การโทรศัพท์เข้าไปตอบโต้กับแหล่งสื่อสารของรัฐในเวลาที่มีการรายงานข่าวที่ไม่เป็นจริง การใช้โทรสารส่งไปตามบริษัทห้างร้านต่าง ๆ ในรูปของแฟกซ์ลูกโซ่ แต่เหตุการณ์ดังกล่าวก็ได้ยุติลงเมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูรยอมให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเรียกร้องในบางระดับ และสัญญาว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังการเลือกตั้ง (ปรีดิทิพย์ เทวกุล, 2535, หน้า 10-14)

ต่อมาเมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูร ตัดสินใจเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหลังการเลือกตั้ง 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 โดยไม่รักษาคำสัญญาที่เคยให้ไว้ ชนชั้นกลางจึงได้เข้าร่วมชุมนุมต่อต้านในช่วง 17-20 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เราพบว่า ชนชั้นกลางเป็นองค์ประกอบหลักของการชุมนุม กล่าวคือ ร้อยละ 17.7 ของผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือเจ้าของกิจการ ร้อยละ 45.7 เป็นลูกจ้างพนักงานธุรกิจเอกชน ร้อยละ 14.8 เป็นข้าราชการ และมีนักศึกษาเพียงร้อยละ 8.5 นอกจากนี้ ยังพบว่า เกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.4) ของผู้ชุมนุมจัดอยู่ในกลุ่มรายได้ 10,000-49,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้ของชนชั้นกลางนั่นเอง และในแง่ของการศึกษาพบว่า

มีผู้จบปริญญาตรีถึงร้อยละ 54 รวมถึงจบสูงกว่าปริญญาตรีถึงร้อยละ 14.5 (อकिन ระพีพัฒน์, 2535)

บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางในระดับชาติครั้งล่าสุดที่ชี้ให้เห็นว่าชนชั้นกลางไทยไม่ได้มีเจตนารมณ์สนับสนุนระบอบเสรีประชาธิปไตยโดยตรง แต่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตัวเองเป็นสำคัญไม่ว่าระบอบการเมืองจะเป็นประชาธิปไตยหรือเผด็จการทหารก็คือ วิฤทธิทางการเมืองในการต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และการรัฐประหารปี พ.ศ. 2549

ชนชั้นกลางกลุ่มหนึ่งได้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงเพื่อต่อต้านรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยรวมตัวกับชนชั้นนำข้าราชการและชนชั้นอื่นในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) หรือ “กลุ่มคนเสื้อเหลือง” การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรฯ สนับสนุนการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 เพื่อโค่นล้มรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ที่ถือว่าเป็นทุนนิยมสามัญชนชั้นกลางดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางในเมืองที่ประกอบด้วยปัญญาชน นักวิชาการ อาจารย์และนิสิตนักศึกษา รวมทั้งคนทำงานออฟฟิศด้วยซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น “พลังของชนชั้นกลาง” (แพทย์พิจิตร (นามแฝง), 2549 ค, หน้า 33)

ในทางตรงกันข้ามจะพบว่า มีชนชั้นกลางอีกกลุ่มหนึ่งได้ไปร่วมมือกับชนชั้นนำทางการเมืองส่วนใหญ่ก่อเกิดเป็นแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือ “กลุ่มคนเสื้อแดง” ชนชั้นกลางกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางใหม่ในชนบทที่ต้องการพื้นที่ทางการเมืองที่สร้างอำนาจต่อรองในตลาดและการขับเคลื่อนนโยบาย (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2556)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชนชั้นกลางในกลุ่มเสื้อเหลืองและกลุ่มเสื้อแดงจะพบว่า กลุ่มคนเสื้อเหลืองมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่ากลุ่มคนเสื้อแดงเนื่องจากส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ และค้าขาย ขณะที่กลุ่มคนเสื้อแดงประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างนอกระบบ ความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นนี้ส่งผลกระทบได้เฉียบพลันของของกลุ่มคนเสื้อเหลืองมากกว่ากลุ่มคนเสื้อแดง แต่กลุ่มคนเสื้อแดงก็ยังไม่ถือว่าเป็นกลุ่มคนจนที่สุดในประเทศเพราะหากจัดตามเกณฑ์ชนชั้นแล้วจะพบว่า กลุ่มคนเสื้อแดงอยู่ในชนชั้นกลางระดับล่าง ขณะที่กลุ่มคนเสื้อเหลืองอยู่ในชนชั้นกลางระดับกลางถึงระดับสูง (วีระนันต์ ถินหา, 2554)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ชนชั้นกลางในปัจจุบันเป็นชนชั้นหลักที่มีบทบาทในสังคมไทยสมัยใหม่ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการเมือง อย่างไรก็ตาม ภาพของชนชั้นกลางในองค์ความรู้ในวงวิชาการที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการสะท้อนบทบาทของชนชั้นกลางในเมืองระดับชาติภายใต้บริบทของกรุงเทพมหานครเป็นสำคัญ องค์ความรู้ดังกล่าวไม่สามารถสรุปเป็นบทบาทของชนชั้นกลางในท้องถิ่นต่างจังหวัดได้เนื่องจากการก่อรูปของชนชั้นกลางในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเกิดขึ้นในบริบททางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าชนชั้นกลางทั้งสองระดับจะมีเงื่อนไขที่มีลักษณะร่วมกันหลายประการคือ การก่อรูปชนชั้นกลางมาจากกลุ่มชาวจีนอพยพ บริบทการพัฒนา

ทางการค้าและอุตสาหกรรม การพัฒนาแนวคิดเสรีประชาธิปไตย รวมถึงการขยายตัวของวัฒนธรรมสมัยใหม่แบบตะวันตก แต่ชนชั้นกลางในกรุงเทพฯ และชนชั้นกลางในต่างจังหวัดก็มีการพัฒนาในช่วงเวลาที่แตกต่างกันซึ่งอาจเรียกว่า เป็นการพัฒนาในคนละช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ แต่มีผลเกาะเกี่ยวซึ่งกันและกัน (Uneven and combined development)

ชนชั้นกลางในท้องถิ่นต่างจังหวัดที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของบริบทและเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวที่เด่นชัดที่สุดจังหวัดหนึ่งก็คือ ชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีเนื่องจากชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีก่อรูปและพัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่สอดคล้องกับชนชั้นกลางในระดับชาติหลายประการคือ มีเงื่อนไขของการพัฒนาทางการค้าภายในจังหวัด การเติบโตของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และการมีบทบาททางการเมืองแบบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม เราจะพบว่า เงื่อนไขทางสังคมที่มีร่วมกันระหว่างชนชั้นกลางในชลบุรีและในระดับชาติดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงทำให้ชนชั้นกลางในชลบุรีมีลักษณะที่แตกต่างจากชนชั้นกลางระดับชาติในระดับหนึ่ง กล่าวคือ

ถึงแม้ว่าชนชั้นกลางในชลบุรีจะก่อรูปขึ้นมาจากชาวจีนอพยพเช่นเดียวกับชนชั้นกลางในระดับชาติ แต่ชนชั้นกลางในชลบุรีมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากระดับชาติก็คือ มีการพัฒนาแตกตัวเป็นกลุ่มย่อยของนายทุนการเกษตรที่เรียกว่า หลงจู๊ ตัวอย่างเช่น ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ในเขตอำเภอบ้านบึง จ.ชลบุรี จะพบว่า มีกลุ่มหลงจู๊ที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างเด่นชัดใน 3 ตระกูลหลักคือ (สุมาลี พันธุ์ยุรา, 2543, หน้า 123- 130: ชัยชนัด ประดิษฐศิลป์ และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2551, หน้า 7-10)

1. ตระกูลสิงห์โตทอง นายตรงค์ สิงห์โตทองหรือ เขียวซ้อย หลังออกมาจากการคุมขังก็ได้ขยายอำนาจทางเศรษฐกิจจนสามารถเริ่มเข้าไปผูกขาดธุรกิจอ้อยในท้องถิ่นด้วยการเป็นผู้นำชาวไร่ อ้อยใน จ.ชลบุรี จนได้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมอ้อยน้ำตาลแห่งประเทศไทยและมีบทบาทในการจัดตั้งสมาคมกลุ่มอาชีพการเกษตรชลบุรีในปี พ.ศ. 2512 โดยเป็นผู้นำในการต่อรองประกันราคาอ้อยให้แก่ชาวไร่ใน จังหวัดชลบุรี และถือว่าเป็นนักเลงใหญ่กว้างขวางในหมู่ชาวไร่อ้อยมากที่สุด เขียวซ้อยอาศัยบทบาทการเป็นผู้นำชาวไร่อ้อยสร้างเครือข่ายทางการเมืองด้วยการสนับสนุนหรือเป็นฐานเสียงให้แก่นักการเมืองที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ตระกูลเนื่องจำนงค์ นายวินัย เนื่องจำนงค์ หรือหลงจู๊ไซ และประสงค์ เนื่องจำนงค์ หลังจากถูกคุมขัง แต่ก็มีได้ทำให้อิทธิพลและอำนาจทางเศรษฐกิจตระกูลเนื่องจำนงค์ลดลงไปจาก อ.บ้านบึง เนื่องจากว่าพี่น้องคนอื่น ๆ สามารถหลบหนีไปได้ อย่างเช่น ประโยชน์ เนื่องจำนงค์ ซึ่งเป็นแกนนำคนสำคัญของตระกูล ได้สร้างและขยายอำนาจทางเศรษฐกิจจากเจ้าของโรงเลื่อยไม้

ที่ ตำบลหนองซาก อำเภอบ้านบึง ไปเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมพืชไร่ครบวงจรในท้องถิ่น เช่น อุตสาหกรรมน้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง ต่อมาได้สร้างเครือข่ายทางการเมืองด้วยการส่งพี่น้องในตระกูลลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จังหวัดชลบุรี โดยไม่สังกัดพรรคการเมืองใด คือ นายประสงค์ เนื่องจำนงค์ และได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ชลบุรี เพราะคะแนนเสียงจากชาวไร่ซึ่งเป็นฐานเสียงที่สำคัญ

3. ตระกูลจึงประเสริฐ นายชัย จึงประเสริฐ หรือหลงจู๋เกียง เจ้าของโรงเลื่อยสามารถหลบหนีจากการจับกุมไปอยู่กับผู้มีอำนาจในกรุงเทพฯ หลังจากการปราบปรามสงบลงหลงจู๋เกียงกลับมาสร้างอิทธิพลด้วยการสะสมนักเลงฝีมือดีไว้มากมายซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในวงการนักเลงแห่งภาคตะวันออก หลงจู๋เกียงสามารถขยายอำนาจทางเศรษฐกิจจากท้องถิ่นออกไปสู่ระดับภูมิภาคด้วยการดำเนินธุรกิจหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ โรงเลื่อย โรงสีข้าว ไร่นา และกิจการต่าง ๆ

นอกจากนี้ จะพบอีกว่า การขยายตัวของชนชั้นกลางภายใต้กระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่ในระดับชาติก็เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ต่างจากชนชั้นกลางในชลบุรีเนื่องจากชนชั้นกลางในระดับชาติขยายตัวอย่างเด่นชัดหลังยุคพัฒนาตั้งแต่การกำหนดแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2533, หน้า 163-206) ในขณะที่ชนชั้นกลางในชลบุรีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่อย่างเด่นชัดภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกในเขตแหลมฉบังตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เป็นต้นมา กล่าวคือ

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกดังกล่าวได้กำหนดให้จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคที่มีความสำคัญยิ่งขึ้นทั้งในเชิงธุรกิจการค้าและการบริหารงานภาครัฐบาล โครงการดังกล่าวกำหนดให้แหลมฉบังเป็นเมืองท่าสมัยใหม่ของประเทศ และพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการเป็นศูนย์พาณิชย์และธุรกิจการค้า แผนพัฒนาฯ โดยได้กำหนดโครงการสำคัญในจังหวัดชลบุรีคือ (เสนาะ อุณาอุล, 2531, หน้า 40)

1. ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง
2. นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง
3. ท่อส่งน้ำหนองก้อ-แหลมฉบัง
4. ทางรถไฟสายศรีราชา-แหลมฉบัง
5. ระบบสื่อสารและโทรคมนาคมแหลมฉบัง
6. ระบบไฟฟ้าแหลมฉบัง
7. เลหะชุมชนเมืองใหม่แหลมฉบัง

อย่างไรก็ดี บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางชลบุรียังปรากฏให้เห็นอย่างกว้างขวางเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ต่อต้านรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๖๓ ชินวัตร และการรัฐประหารปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ดังนี้

การเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางกลุ่มหนึ่งในชลบุรีเกิดขึ้นเมื่อมีกระแสการต่อต้านรัฐบาล พ.ศ. ๒๔๖๓ ชินวัตร ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยการนำของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) หรือ “กลุ่มคนเสื้อเหลือง” การเคลื่อนไหวของเครือข่ายดังกล่าวได้สร้างความตื่นตัวให้ชนชั้นกลางส่วนใหญ่ในจังหวัดชลบุรีเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้อุดมการณ์แบบกษัตริย์นิยม (Royalism) ประกอบกับอิทธิพลของนายสมชาย ชุณหะวัณ หรือกำนันเป๊าะลดลงจากการถูกตัดสินคดีและหลบหนีไปต่างประเทศ (พงษ์ศักดิ์ ปัญญาสุทธาเวช, สัมภาษณ์, ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔; เปิดคำพิพากษาจำคุก “กำนันเป๊าะ” ทูรติดที่ดินทิ้งขยะ, ๒๕๔๖) ในช่วงนี้จะพบว่า ชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวางมิใช่เป็นเพียงเฉพาะบทบาทของครอบครัวผู้นำของชนชั้นกลางดังเช่นที่เป็นมาในอดีตหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕

ชนชั้นกลางของจังหวัดชลบุรีที่เข้าร่วมกับกลุ่มคนเสื้อเหลือง ได้แก่ กลุ่มข้าราชการ พ่อค้า แม่ค้า พนักงานกินเงินเดือนประจำ แม่บ้าน และเกษตรกรที่มีฐานะในจังหวัดชลบุรีที่อยู่ในอำเภอต่าง ๆ เช่น อำเภอเมือง อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา เป็นต้น ได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจนในกลุ่มคนเสื้อเหลืองถือว่า พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในชลบุรีเป็น “ทัพหลวงของพันธมิตร” ตัวอย่างเช่น ในการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีชนชั้นกลางในชลบุรีเข้าร่วมชุมนุม “เหยียบแสน” เนื่องจากปัญหาที่คิดว่ากระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ (พงษ์ศักดิ์ ปัญญาสุทธาเวช, สัมภาษณ์, ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔)

ส่วนชนชั้นกลางในชลบุรีอีกกลุ่มหนึ่งได้เข้าร่วมกับกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือ “กลุ่มคนเสื้อแดง” ชนชั้นกลางกลุ่มนี้ ได้แก่ นักการเมืองบางส่วนของกลุ่มผู้นำทหารและตำรวจส่วนใหญ่ รวมถึงกลุ่มชนชั้นกลางคอกขาวซึ่งอพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ที่มาทำงานในโรงงานของจังหวัดชลบุรี (พงษ์ศักดิ์ ปัญญาสุทธาเวช, สัมภาษณ์, ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๔; สุจิรา กาลจักร, สัมภาษณ์, ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะพบว่า ชนชั้นกลางท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีนั้นจะมีบทบาททางการเมืองแตกต่างจากชนชั้นกลางในระดับชาติ รวมถึงชนชั้นกลางในประเทศยุโรปตะวันตกดังเช่นประเทศอังกฤษ ในการที่เราจะเข้าใจบทบาททางการเมืองดังกล่าวของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี นั้นมิติทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยหลักที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการแสดงบทบาททางการเมือง (กระมล ทองธรรมชาติ, ๒๕๔๓, หน้า ๔-๖; สมเกียรติ วันทะนะ, ๒๕๓๔, หน้า ๑๗๑)

เนื่องจากปัจจัยทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยเชิงอัตวิสัยภายในที่กำหนดบทบาททางการเมืองภายนอก ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่า ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการเมืองหรือวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มชนชั้นกลางท้องถิ่นในชลบุรีเป็นอย่างไร และการที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวมีผลต่อบทบาททางการเมืองอย่างไร ดังนั้น ในการวิเคราะห์บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีจึงต้องศึกษาการก่อรูปและพัฒนาการของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรีว่าเป็นอย่างไร ชนชั้นกลางดังกล่าวมีแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองของตนเองอย่างไร มีปัจจัยและเงื่อนไขใดที่มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี หลังจากนั้นวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวยังมีพลวัตต่อเนื่องหรือเปลี่ยนแปลงจนมาถึงปัจจุบันได้อย่างไร

อย่างไรก็ดี ลักษณะของชนชั้นกลางไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีพัฒนาการแตกตัวออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ ภายในชนชั้นกลางหลายกลุ่มด้วยกันอย่างน้อย 7 กลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มผู้นำทางด้านการเมือง และการปกครองในจังหวัดชลบุรี กลุ่มผู้นำทางด้านธุรกิจ กลุ่มนักวิชาชีพ กลุ่มนักวิชาการและปัญญาชน กลุ่มข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหาร กลุ่มลูกจ้างคอปกขาว และกลุ่มผู้นำชุมชน (ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และเทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ, 2542, หน้า 23-24)

กลุ่มย่อยของชนชั้นกลางทั้ง 7 กลุ่มพัฒนามิได้ก่อรูปความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองที่เป็นตัวของตัวเองอย่างเป็นอิสระมาตั้งแต่แรก แต่ซึมซับความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองมาจากชนชั้นสูงของรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์และอุดมการณ์ความทันสมัยของตะวันตก (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550, หน้า 12-22) ดังนั้น ชนชั้นย่อยทั้ง 7 กลุ่ม ของชนชั้นกลางจึงก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างหลากหลาย เช่น ชนชั้นกลางกลุ่มข้าราชการกลับซึมซับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของชนชั้นสูงเป็นอย่างมาก ในขณะที่วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางกลุ่มคอปกขาวจะมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบในพื้นที่การทำงานของภาคธุรกิจหรือโรงงาน เป็นต้น

ในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองในฐานะที่การเมืองเป็นกิจกรรมของพื้นที่สาธารณะนั้นจะพบว่า กลุ่มย่อยของชนชั้นกลางซึ่งเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ในพื้นที่สาธารณะทางการเมืองโดยตรงจะได้แก่ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเนื่องจากการเข้าไปมีตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องทำงานในพื้นที่สาธารณะ เช่น นายกและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล พัทธา หรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ดังนั้น ในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นจึงสามารถสะท้อนภาพวัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา วัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะชนชั้นกลางโดยคาดหวังว่างานคุณูปการนี้จะช่วยเสริมสร้าง

องค์ความรู้จากมุมมองของไทยศึกษาอันจะนำไปสู่การแสวงหาทางออกในการพัฒนา
ประชาธิปไตยจากรากฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการก่อรูปและพัฒนาการของกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นในฐานะชนชั้นกลาง
ในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการก่อรูปและพลวัตแนวความคิดวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักรการเมือง
ท้องถิ่นในฐานะชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อการก่อรูปและพลวัตวัฒนธรรมทางการเมือง
ของกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นในฐานะชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตช่วงเวลาของการวิจัยตั้งแต่รัตน โกสินทร์
ตอนต้นจนถึงปัจจุบันเนื่องจากรัตน โกสินทร์ตอนต้นเป็นช่วงที่มีชาวจีนหลั่งไหลอพยพเข้ามาตั้งถิ่น
ฐานในประเทศไทย และภาคตะวันออกครั้งใหญ่ การเข้ามาทำการผลิตเพื่อขายของชาวจีนอพยพ
ดังกล่าวได้เริ่มก่อรูปเป็นชนชั้นกลางขึ้นมาในสังคมไทย และในเวลาต่อมาชนชั้นกลางดังกล่าวได้
ขยายตัวขึ้นจากการเข้ามาของการค้าเสรีหลังจากการยกเลิกการผูกขาดการค้าต่างประเทศของรัฐ
ภายใต้สนธิสัญญาเบาว์ริง พัฒนาการของชนชั้นกลางที่ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเราจะพบว่า
กลุ่มชนชั้นกลางในปีกษัตริย์ได้ก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองในการทำงานในพื้นที่สาธารณะ
ซึ่งก็คือ กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบันนั่นเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คาดว่าทฤษฎีนิพนธ์นี้จะช่วยพัฒนาทฤษฎีติดพื้นที่ (Grounded theory) เกี่ยวกับชนชั้น
กลางในท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี
2. คาดว่าความเข้าใจถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มนักรการเมืองจะนำไปสู่การวาง
แนวทางการพัฒนาการเมืองของไทยให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์ในการวิจัย

จากผลการศึกษาในทฤษฎีนิพนธ์ซึ่งใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยสามารถปรับ
นิยามศัพท์ที่สำคัญให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงของท้องถิ่นได้ดังนี้

วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง ระบบหรือแบบแผนทางด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยม ที่มีต่อกิจกรรมสาธารณะในแง่ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในรัฐระหว่างบุคคลและสถาบันต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรของสังคม

ชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี หมายถึง ชนชั้นที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจอยู่ระหว่างชนชั้นสูงที่เป็นผู้ปกครองและชนชั้นไพร่หรือชาวนาที่เป็นผู้ถูกปกครองโดยชนชั้นกลางดังกล่าวก่อรูปมาจากชาวจีนอพยพที่เข้ามาทำการผลิตเพื่อขายในประเทศไทยตั้งแต่ช่วงต้นรัตนโกสินทร์ภายใต้วัฒนธรรมแบบทุนนิยมของระบบเครือญาติแบบจีน รวมถึงการอุปถัมภ์ทางการเมือง

กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เข้าไปทำงานในกิจกรรมสาธารณะทางการเมืองโดยผ่านการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น แต่มีฐานการเมืองอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นจึงอาจมีตำแหน่งระดับชาติไปจนถึงท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กลุ่มนักการเมืองในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.), กลุ่มนักการเมืองในระดับเทศบาล, กลุ่มนักการเมืองในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.), และกลุ่มนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

ยุคปฏิรูปการปกครองหลังสนธิสัญญาเบาว์ริง หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ยุคหลังปี พ.ศ. 2398 ที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยเลียนแบบความทันสมัยแบบตะวันตกตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และการบริหาร จนถึงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยตามแบบตะวันตกหลังปี พ.ศ. 2475 จนถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

ยุคการเลือกตั้ง หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่ยุคหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ที่มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองจากวิธีการแบบเดิมที่เน้นการแต่งตั้งหรือสรรหาไปสู่กระบวนการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอจนถึงเหตุการณ์ในปัจจุบันตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยม หมายถึง ระบบความคิดความเชื่อหรือความรู้สึกร่วมกันของกลุ่มคนที่มองว่า พื้นที่สาธารณะทางการเมืองนั้นเป็นพื้นที่เพื่อการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ

ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกัน (Unequal exchange) ระหว่างบุคคล 2 คน (Dyadic relation) ที่มีฐานะที่เป็นผู้อุปถัมภ์กับผู้ได้อุปถัมภ์

การนำเสนอผลการศึกษา

ในการนำเสนอรายงานการวิจัยของคุณุณิพนธ์เรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี: กรณีศึกษากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จะแบ่งออกเป็น 8 บทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ จะนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการวิจัยของวิทยานิพนธ์ในหัวข้อคือ ความสำคัญของปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ นิยามศัพท์ในการวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษา

บทที่ 2 การสำรวจองค์ความรู้ จะนำเสนอองค์ความรู้ทั้งทางด้านแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเป็นแนวคิดหลัก (Core concept) สำหรับเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้น ในบทนี้จะประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญคือ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับชนชั้นกลาง เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการศึกษา จะเสนอกระบวนการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ในหัวข้อที่สำคัญคือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 การก่อรูปชนชั้นกลางและวัฒนธรรมทางการเมืองของชาวจีนอพยพในจังหวัดชลบุรีช่วงต้นรัตนโกสินทร์จะนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ในหัวข้อคือการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนอพยพในจังหวัดชลบุรี วัฒนธรรมแบบทุนนิยมของชาวจีนอพยพ การก่อรูปชนชั้นกลางในการผลิตเพื่อขายของกลุ่มชาวจีนอพยพในจังหวัดชลบุรี และการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

บทที่ 5 การขยายตัวของชนชั้นกลางและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในจังหวัดชลบุรี จะนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ในหัวข้อคือ การขยายตัวของชนชั้นกลางในจังหวัดชลบุรี และปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในจังหวัดชลบุรี

บทที่ 6 การก่อรูปของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตยในจังหวัดชลบุรี จะนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ในหัวข้อคือ การก่อรูปของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี และปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบอำมาตยาธิปไตยในจังหวัดชลบุรี

บทที่ 7 การขยายตัวของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นและวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี จะนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนา

วิเคราะห์ในหัวข้อคือ การขยายตัวของกลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี และปัจจัยและเงื่อนไขการผลิตซ้ำของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบทุนนิยมเชิงอุปถัมภ์ภายใต้ระบอบเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี

บทที่ 8 สรุปวิเคราะห์และอภิปรายผล จะนำเสนอบทสรุปในเชิงวิเคราะห์จากผลการศึกษาในเชิงพรรณนาตั้งแต่บทที่ 4-บทที่ 7 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นจะอภิปรายผลเพื่อวิเคราะห์ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ในหัวข้อท้ายสุดจะนำเสนอข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายที่เป็นนัยยะ (Implication) ที่ได้จากการศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อต่อยอดจากการศึกษาในคุณูปการนี้